

29. helluntain jälkeinen viikko, keskiviikko

Päivän epistola

(Hepr. 5: 11 – 6: 8)

”Veljet, Melkisedekistä meillä olisi paljonkin sanottavaa, mutta ei ole helppo selittää näitä asioita teille, koska olette tulleet niin haluttomiksi kuulemaan. Jo aikoja sitten teistä olisi pitänyt tulla toisten opettajia, mutta sen sijaan te olette itse jälleen opin tarpeessa: jonkun olisi opetettava teille Jumalan sanan alkeet. Te tarvitsette taas maitoa, ette te kestä vahvaa ruokaa. Jokainen, jota vielä ruokitaan maidolla, on pikkulapsi, eikä sellainen kykene ottamaan vastaan syvällistä opetusta. Vahva ruoka on tarkoitettu aikuisille. He ovat totuttaneet aistinsa siihen ja harjaannuttaneet ne erottamaan hyvän ja pahan. Älkäämme siis enää viipykö Kristuksen opin alkeissa, vaan edetkäämme täyteen tietoon. Emme voi uudestaan laskea perustusta ja opettaa sellaisia asioita kuin parannus kuolemaan johtavista teoista, usko Jumalaan, oppi kasteista ja puhdistusmenoista, sekä käten päällepanemisesta, kuolleiden ylösnousemus ja iankaikkinen tuomio. Menkäämme eteenpäin, jos Jumala suo. Mahdotontahan on auttaa niitä, jotka kerran ovat päässeet valoon, maistaneet taivaan lahjaa ja tulleet osallisiksi Pyhästä Hengestä, nauttineet Jumalan hyvää sanaa ja kokeneet tulevan maailman voimia mutta luopuneet uskostaan. Ei heitä voi toistamiseen johdattaa kääntymykseen – niitä, jotka nyt itse ristiinnaulitsevat Jumalan Pojan ja nostavat hänet kaikkien pilkattavaksi! Jos maa imee sisäänsä sateen, joka sitä usein kastelee, ja tuottaa sadon viljelijöilleen, se saa osakseen Jumalan siunauksen. Mutta jos se kasvaa ohdaketta ja orjantappuraa, se ei kelpaa mihinkään. Sitä uhkaa kirous, ja niin se lopulta poltetaan.”

Heprealaiskirjeen kirjoittaja kehottaa tässä hengelliseen uudistumiseen. Raamatun mukaan tekstimme alkaa: ”Meillä olisi tästä paljonkin sanottavaa, mutta ei ole helppo selittää näistä asioita teille”. Tämä viittaa hieman aikaisemmin käsiteltyyn Kristuksen pappeuteen. Mistä nimenomaan kirjoittajalla olisi ”paljonkin sanottavaa”, on osittain epäselvä. Hän voi viitata joko Jeesukseen, Melkisedekiin tai siihen, että ”Hänestä tuli Jumalan asettama ylipappi, jonka pappeus on Melkisedekin pappeutta.” Todennäköisin vaihtoehto on tämä viimeksi mainittu. Kirkon käyttämässä epistolakirjassa tekstiä on muutettu alkuperäistekstistä ja lisätty sana ”Melkisedekistä”. Näin on sekä kreikan että kirkkoslaavinkielisessä epistolakirjassa. ”Haluton kuulemaan” on nykyisen suomennoksen mukainen, aikaisemmin sama asia on ilmaistu suomeksi ”olette käyneet hitaiksi kuulemaan” ja ”te olette kovakorvaisiksi tulleet”.

”Jo aikoja sitten teistä olisi pitänyt tulla toisten opettajia” on johtanut osan tutkijoista päätelmään, että tässä on kyse kristinuskoon kääntyneistä juutalaisista papeista. Tätä ei kuitenkaan tue se asia, että juutalaisuudessa opettaminen ja pappina toimiminen eivät välttämättä kuuluneet toistensa yhteyteen, rabbi tarkoittaa mestaria tai opettajaa, ei pappia. Teksti kyllä edellyttää, että kyseisillä henkilöillä on ennestään kokemusta opettamisesta.

”Jonkun olisi opetettava teille Jumalan sanan alkeet” tarkoittaa todennäköisesti Vanhan testamentin opetuksen oikeaa omaksumista ja sitä, miten Jumala opettaa Poikansa kautta. Maidolla ruokkiminen ja maininta pikkulapsesta osoittaa kehittymättömyyttä.

”Eikä sellainen kykene vastaanottamaan syvällistä opetusta” ilmaisee idean. Vanhempi käännös on: ”on kokematon vanhurskauden sanassa”. Se voisi merkitä myös kyvyttömyyttä syvälliseen opettamiseen tai syvempään hengelliseen elämään. Vain kehittynyt ihminen voi vastaanottaa ”vahvaa ruokaa”. Maidon ja vahvan ruoan käyttäminen teksteissä kertomassa perusopetuksesta ja kehittyneemmästä opetuksesta oli yleistä hellenistisessä maailmassa. Hyvän ja pahan erottaminen on kehoitus seurata Kristusta.

Seuraavaksi eteemme tulee ristiriita. Kirjoittaja on juuri kuvannut kyseisten henkilöiden kehittymättömyyden, mutta nyt hän ehdottaa etenemistä ”täyteen tietoon”. Osa tutkijoista ehdottaa, että jakeet 5: 11 – 14 olisivat myöhempi lisäys alkuperäiseen kirjeeseen. Todennäköisempi selitys on, että kirjoittaja haastaa kirjeen vastaanottajat siirtymään hengellisestä uneliaisuudesta vastaanottamaan syvempää Kirkon opetusta. Kirjeen vastaanottajat ovat siis valmiita tähän.

Sitten luetellaan varhaisen kirkon kasteopetuksesta kuusi perusasiaa: parannus (katumus) kuolemaan johtavista asioista, usko Jumalaan, oppi kasteista ja puhdistusmenoista, kätten päällepanemisesta, kuolleiden ylösnousemisesta ja iankaikkisesta tuomiosta. Tämä kastettaville opettavien asioiden luettelo ei sisällä kaikkia opetettavia asioita, mutta ehkä tärkeimmät. Luetteloa tarkasteltaessa on muistettava, että heprealaiskirje oli suunnattu juutalaisille, joilla siis jo oli Kirjoitusten (meidän Vanha testamenttimme) antama tieto Jumalasta. On myös mahdollista, että tämä kohta olisi osoitettu Qumranin yhteisöstä kristinuskoon siirtyneille juutalaisille.

Uskon vastaanottamisen edellytys on usko Jumalaan. Yksi sen ensimmäisistä vaikutuksista ihmisessä on, että hän ymmärtää olevansa syntinen. Tämä synnyttää halun toimia oikein eli hänen mielensä muuttuu, ihminen katuu. Kuolemaan johtavat teot eivät viittaa Mooseksen välittämään lakiin, vaan ihmisen hengelliseen kuolemaan, eroon Jumalasta. Kuolemaan johtavat teot tai vanhemman

suomennoksen mukaan kuolleet teot on tehty ilman uskoa Jumalaan ja ilman Hänen armoaan. Jos ihminen ymmärtää tämän, hän voi pyrkiä puhdistamaan omatuntonsa ja toimia oikein.

”Oppi kasteista ja puhdistusmenoista” voi johtaa lukijan harhaan. Tässä käytettyä sanaa käytetään myös juutalaisista rituaalisista puhdistusmenoista. Huomaamme myös, että tässä sana on monikossa. Todennäköisesti kirjoittaja viittaa siihen opetukseen, missä selitettiin minkälainen ero on juutalaisten rituaalisten puhdistustapojen ja Johannes Kastajan suorittaman kasteen sekä kristillisen kasteen välillä. Erilaisista pesuista kirjoitetaan myös myöhemmin (Hepr. 9: 10).

Kätten päällepaneminen mainitaan Uudessa testamentissa monessa kohdassa. Se todennäköisesti viittaa Pyhän Hengen vuodattamiseen joko tehtävään (pappeuteen) asettamisen yhteydessä tai kasteen yhteydessä. Se on mainittu Uudessa testamentissa myös parantamisten ja profeetallisten toimeksiantojen yhteydessä. Kuolleiden ylösnousemus ja viimeinen tuomio liittyvät jo lopun aikaan. Perusopetuksen jälkeen on ”mentävä eteenpäin”, kehityttävä sekä toiminnassa että ymmärryksessä. Tämä perusopetuksen jälkeinen opetus voi tarkoittaa jo jumalanpalvelusten yhteydessä pidettäviä saarnoja.

Tekstimme loppuosa on osittain vaikeaselkoinen. Sen mukaan, jos ihminen luopuu uskosta, häntä ei voi auttaa. Tekstistä voi saada sen käsityksen, että uskosta luopumisen jälkeen ei ole katumuksen mahdollisuutta. Tarkoittiko kirjoittaja tätä vai halusiko hän antaa vakavan varoituksen, ettei uskosta saa luopua? Kirkko opettaa, että aina on katumuksen mahdollisuus, jopa uskosta luopuneiden kohdalla, vaikka viimeksi mainitussa tapauksessa se on harvinaista.

”Mahdotontahan on auttaa niitä, jotka kerran ovat päässeet valoon, maistaneet taivaan lahjaa ja tulleet osalliseksi Pyhästä Hengestä” on myös vaikea tulkita täysin auki. Tarkoittaako kirjoittaja tällä tekstillä sakramenteja (kaste, voitelu, ehtoollinen), vai kuvaako hän yleisellä tasolla uskoon tulemistä tai evankeliumin vastaanottamista? Valoon pääseminen oli varhaisessa kirkossa yksi tapa kertoa kasteesta. Sen takia tämä voi viitata kasteen sakramenttiin. ”Herää, sinä joka nukut, ja nouse kuolleista, niin Kristus on sinua valaiseva” (Ef. 5: 14) on todennäköisesti osa varhaista kristillistä kasteveisua ja tukee ajatusta kasteen sakramentista. Toisaalta voi olla kyse uskon tuomasta valaistumisesta, tätä näkemystä puolustaisi toinen Korinttolaiskirje: ”Jumala, joka sanoi: ”Tulkoon pimeyteen valo”, valaisi itse meidän sydämemme. Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta, opitaan tuntemaan, ja se levittää valoaan” (2. Kor. 4: 6). Tekstiin on voinut vaikuttaa myös Psalmien kirja: ”Tulkaa valoon hänen luokseen, niin teidän kasvonne eivät häpeästä punastu” (Ps. 34: 6, käännös on Septuagintan mukainen). Psalmin vaikutuksesta voi kertoa myös se, että tekstissä

mainittiin ”maistaneet taivaan lahjaa” ja samaisessa psalmissa todetaan ”Maistakaa ja katsokaa, sillä Herra on hyvä!” (Ps. 34: 9, Septuagintan mukaan). Onko tässä kyse ehtoollisen sakramentista? Sekin voidaan kyseenalaistaa, sillä tässä teksti kertoo maistamisesta ”yhden kerran”. Voi olla, että kirjoittaja on käyttänyt sanaa maistaa, tarkoittaen kokemusta Jeesuksen tuoman pelastuksen voimasta (vrt. Room. 5: 15; 2. Kor. 9: 15). ”Tulla osalliseksi Pyhästä Hengestä” voi olla ihmisen vakaumus siitä, että hänellä on viimeisenä aikana Pyhän Hengen siunaus (vrt. 2. Kor. 1: 22; Ef. 1: 14).

”Nauttineet Jumalan hyvää sanomaa ja kokeneet tulevan maailman voimia”. Jumalan sanan julistamisen voimakkuus tuli ilmi Hengen toimintana. Tämä Hengen toiminta antoi kokemuksen tulevasta ajasta. Juutalaisuudessa tulevan ajan kokemukset rajoituivat vain valittuihin, esimerkiksi patriarkkoihin. Kristillisessä ajattelussa kaikilla kristityillä on siihen mahdollisuus, vaikka ei sen täydessä voimassa.

”Niitä, jotka nyt itse ristiinnaulitsevat Jumalan Pojan ja nostavat hänet kaikkien pilkattavaksi”. Tässä esitetään, että se, joka kieltää Kristuksen pelastusteen, on samalla ristiinnaulitsemassa Hänet. Uskosta luopuneet ovat siirtäneet elämästään pois Kristuksen, Hän on heille kuollut.

Niin Vanhassa testamentissa kuin Jeesuksen opetuksessa kerrotaan kahdesta erilaisesta maaperästä. Toinen tuottaa hyvän sadon, toinen ei. Hyvän sadon tuottava maa tuo mieleen Luvatun maan (5. Moos. 11: 11). Orjantappuroita ja ohdakkeita kasvava maa on se maa, jonka Jumala kirosi ihmisen syntiinlankeemuksen jälkeen (vrt. 1. Moos. 3: 17 – 18).

Päivän evankeliumi

(Luuk. 21: 5 – 8a, 10 – 11, 20 – 24)

”Siihen aikaan, kun jotkut ihastelivat temppeliä, sen kauniita kiviä ja näkyville pantuja lahjoja, Jeesus sanoi: ”Tulee aika, jolloin kaikki tämä, mitä te nyt katselette, revitään maahan. Tähän ei jää kiveä kiven päälle.” Jotkut kysyivät: ”Opettaja, milloin tämä kaikki tapahtuu? Mikä on merkinä siitä, että se aika on tulossa?”. Jeesus sanoi: ”Varokaa, ettei teitä johdeta harhaan. Kansa nousee kansaa vastaan ja joka puolella on suuria maanjäristyksiä, nälänhätää ja ruttotauteja. Kauhistuttavia asioita tapahtuu, ja taivaalla näkyy suuria ennusmerkkejä. ”Kun te näette Jerusalemin olevan sotajoukkojen piirittämä, silloin tiedätte, että sen hävitys on lähellä. Silloin on kaikkien Juudeassa asuvien paettava vuorille. Niiden, jotka ovat kaupungissa, on lähdettävä sieltä, eikä maaseudulla olevien pidä tulla kaupunkiin. Sillä ne päivät ovat koston päiviä: kaikki, mitä on kirjoitettu, käy toteen. Voi niitä, jotka noina päivinä ovat raskaana tai imettävät! Tähän maahan tulee

suuri hätä, ja tätä kansaa kohtaa viha. Monet surmataaan miekan terällä, toiset viedään vangiksi kaikkien kansojen sekaan, ja vieraat kansat polkevat Jerusalemiä, kunnes niille annettu aika täyttyy.”

Huomaa, että evankeliumi koostuu kolmesta eri jaksosta.

Luukas kirjoitti evankeliuminsa Jerusalemin temppelin tuhoamisen vuonna 70 jälkeisenä aikana. Jeesus on varmasti puhunut tämän maailman lopusta, mutta puhuiko Hän tällä tarkkuudella? Vai onko tämä Luukkaan lisäämä tieto Jeesuksen alkuperäiseen puheeseen?

Tekstimme alkuosa kertoo temppelin tuhoutumisesta. Se perustuu Markuksen evankeliumiin (Mark. 13: 1 – 2, myös Matt. 24: 1 – 2). Luukkaalla on kuitenkin omia yksityiskohtia, joita muille ei ole. Sitten tekstimme loppuosassa Jeesuksen puhe sisältää Jerusalemin kaupungin tuhoamisen. Tämänpäisen tekstimme jälkeen Jeesuksen opetus käsittelee tämän maailman lopun aikaa. Tämä teksti luetaan huomiosissa evankeliumissa.

Jeesus varoittaa opetuslapsiaan siitä, että heitä tullaan johtamaan harhaan. Hän kehottaa opetuslapsia olemaan kestäviä erilaisissa koettelemuksissa. Matteuksella (Matt. 24: 5 – 7) ja Markuksella (Mark. 13: 6 -8) on vastaavaa tekstiä.

Osa juutalaisista ja myös Jeesuksen opetuslapsista ajatteli, että temppeli on olemassa Messiaan tuloon asti. Mutta he eivät osanneet yhdistää Jeesusta Messiaaseen. Osoittaakseen, että temppeli(kin) on tuhoutuva, Jeesus puhuu siitä. Kuvatessaan Jerusalemin tuhoa tekstin taustalla on kertomus torjutusta profeetasta. Kaikkein selvimmin tämä näkyy profeetta Nehemian kirjassa (Neh. 9: 26 – 31).

Sodat, levottomuudet, maanjäristykset, nälänhädät, ruttotaudit ja taivaalla näkyvät ennusmerkit eivät vielä ole lopun merkkejä. Tässä Luukas kirjoittaa tulevasta lopun ajasta, ei Jerusalemin temppelin tuhosta. Hän kuitenkin heti palaa Jerusalemin tuhoon.

”Kun te näette Jerusalemin olevan sotajoukkojen piirittämä, silloin tiedätte, että sen hävitys on lähellä.” Tässä siis ei puhuta vielä lopun ajasta vaan Jerusalemin hävityksestä, joka tapahtui v. 70. Sotajoukot tarkoittavat Rooman armeijaa. Opetuslapset todennäköisesti ajattelivat, että Jerusalemin temppeli hävitetään aikojen lopussa ja sen takia Jeesus korjaa heidän ajatteluaan. Temppelin tuho ei merkitse vielä tämän ajan loppumista.

Teksti kuvaa Jerusalemin tuhoa ”koston päivinä”. Tämä ajatus edellyttää samanaikaisesti sitä, että Jumala puolustaa niitä, jotka huutavat Hänen apuaan, myös pakanoita. ”Kaikki, mikä on kirjoitettu, käy toteen” on viittaus Vanhan testamentin kirjoituksiin (Jes. 63: 4; Jer. 5: 29; Hoos. 9: 7; Dan. 9: 26).

Vuorille pakeneminen on luonnollinen asia Juudeassa, jossa on paljon vuoria. Siellä ihmiset ovat turvassa hyökkääjiltä. Jerusalemin kaupunki ei tule antamaan turvaa hyökkääjiltä. Jerusalemin piiritys on koetteleva erityisesti raskaana olevia ja imettäviä. Tämä on luonnollista, sillä näillä naisilla ei ole sellaisia mahdollisuuksia toimia, kuin niillä jotka eivät ole raskaana tai imetä. Historioitsija Josephus kertoo kirjassaan ”Juutalaissodan historia, kirja 6”, kuinka Jerusalemin piirityksen aikana ylhäisöön kuuluva nainen Maria surmaa lapsensa ja syö tämän. Myös profeetta Jeremia ennusti tämänkaltaisista asioista (vrt. Jer. 19. luku, erityisesti jae 9).

”Vieraat kansat polkevat Jerusalemiä” ei tarkoita, että nämä ”vieraat kansat”, siis epäjumaliin uskovat, tulisivat Israelin sijaan. Jumalan antama lupaus Häneen uskoville on edelleen voimassa. Vastaavat kohdat löytyvät Matteukselta (Matt. 24: 15 – 22) ja Markukselta (Mark. 13: 14 – 20). ”Kunnes niille annettu aika täyttyy” voi viitata siihen, että Rooman valta Palestiinassa päättyy tai tulevaan pelastuksen aikaan.